

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ARZU KOCAKAYA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/34900)

Karar Tarihi: 13/1/2022

R.G. Tarih ve Sayı: 24/2/2022-31760

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Hicabi DURSUN
Muammer TOPAL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
İrfan FİDAN
Raportör : Ayhan KILIÇ
Başvurucular : 1. Arzu KOCAKAYA
2. Ayten KOCAKAYA
3. Sadık KOCAKAYA
4. Selda KOCAKAYA
5. Sercan SÖZER
6. Serdar KOCAKAYA
7. Serhat KOCAKAYA
8. Sevil YILDIRIM
9. Sidar YİĞİT
10. Sultan KOCAKAYA

Başvurucular Vekili: Av. Neslihan KOCAKAYA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, orman olarak tespit edilen taşınmaz için ödenen tazminatın yetersiz olması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/11/2018 tarihinde E.K. tarafından yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. E.K. 21/3/2021 tarihinde ölmüştür.
5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

8. E.K.nın mirasçıları Bakanlık görüşüne karşı beyan dilekçesinde başvuruyu devam ettirmek istediklerini bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

9. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

10. Başvurucular bireysel başvuru devam ederken -21/3/2021 tarihinde- ölen E.K.nın mirasçılarıdır. E.K.nın ölümü sonrasında başvuruyu devam ettirmek istediklerini bildiren başvurucular bireysel başvurunun tarafı hâline gelmişse de anlatım kolaylığı açısından E.K. başvuru olarak nitelendirilecektir.

A. Kadastro Tespitine İtiraz Davasına İlişkin Süreç

11. Bursa ili Mudanya ilçesi Kumyaka köyü Kora mevkiinde kâin cilt 233, sayfa 46, 47, 48, 43; sıra 12, 13, 14, 15, 22 ve 2'de kayıtlı ve özel orman olarak kullanılan altı taşınmaz tapuda başka bir kişi adına kayıtlı iken başvuru tarafından 4/12/1986 tarihinde (600.000 TL, 300.000 TL, 300.000 TL, 300.000 TL, 140.000 TL, ve 1.300.000 TL bedellerle) satın alınmıştır. Başvuru bu tarihten sonra taşınmazları kullanmaya başlamıştır. Orman Kadastro Komisyonunca 16/3/1993 tarihinde ilan edilen orman kadastro sonucunda taşınmazların Mavromat Tepe I Devlet Ormanı sınırları içinde kaldığı tespit edilmiştir.

12. Başvuru 7/4/1993 tarihinde taşınmazların devlet ormanı olarak sınırlandırılmasının iptaline ve özel orman olarak adına tesciline karar verilmesi istemiyle Mudanya Kadastro Mahkemesinde dava açmıştır.

13. Mudanya Kadastro Mahkemesi 18/10/1993 tarihli kararla davayı kabul etmiştir. Kararın gerekçesinde taşınmazların orman sayılmayan yerlerden olduğu belirtilmiştir. Yargıtay 20. Hukuk Dairesi 21/3/1995 tarihli kararla eksik inceleme ve araştırmaya dayalı hüküm kurulduğu gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur.

14. Bozma kararına uyan Mudanya Kadastro Mahkemesi 23/12/1999 tarihli kararla yine davayı kabul etmiş ve Kadastro Komisyonu kararını iptal ederek taşınmazların özel orman olarak başvuru adına sınırlandırılmasına karar vermiştir. Ancak Yargıtay 20. Hukuk Dairesi 7/5/2002 tarihli kararla yine ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur. Bozma kararında, taşınmazların beşinin 9/7/1945 tarihli ve 4785 sayılı Orman Kanununa Bazı Hükümler Eklenmesine ve Bu Kanunun Birinci Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun hükümleri uyarınca devletleştirilen özel orman mahiyetinde olduğu belirtilmiştir. Kararda, diğer taşınmazın ise etrafının söz konusu beş taşınmazla çevrili olması sebebiyle özel orman olarak kabulünün mümkün olmadığı ifade edilmiştir.

15. İkinci bozma kararına da uyan Mudanya Kadastro Mahkemesi 19/6/2003 tarihinde bozma kararındaki gerekçeye atıfla davayı reddetmiştir. Bu karara karşı yapılan temyiz başvurusu Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 27/6/2005 tarihli kararıyla reddedilerek ilk derece mahkemesi kararı onanmıştır. Karar düzeltme istemi de 22/12/2005 tarihinde reddedilerek karar kesinleşmiştir.

B. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Başvuru Süreci

16. Başvurucu 5/7/2006 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucu mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. AİHM 15/7/2016 tarihli yazıyla başvurunun iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verildiğini başvurucuya bildirmiştir. Anılan yazıda 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un 5. maddesinin (2) numaralı fıkrasına atıfta bulunulmuştur.

C. İnsan Hakları Tazminat Komisyonuna Başvuru Süreci

17. Başvurucu 23/8/2017 tarihinde İnsan Hakları Tazminat Komisyonuna (Tazminat Komisyonu) müracaat etmiştir. Tazminat Komisyonu 20/7/2018 tarihli kararla başvuruyu kabul edilebilir bulmuş, başvurunun şikâyetinin esasını incelemiş ve başvurucuya 175.000 TL tazminat ödenmesine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde özetle şunlar ifade edilmiştir:

i. Anayasa'nın 169. maddesinde ormanların devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu belirtilerek bu alanlarda özel mülkiyet yasaklanmıştır. Bu nedenle bir sürenin geçmesiyle söz konusu alanlarda özel mülk edinilmesi olanaklı değildir.

ii. Mülkiyet hakkı mutlak olmayıp kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilir. Ancak bu sınırlandırmanın ölçülü ve orantılı olması gerekir. Mülkiyetten yoksun bırakma işlemine gerekçe gösterilen tabiatın ve ormanların korunması amacı kamu yararı kapsamına girmektedir. Tabiatın ve ormanların, daha genel olarak çevrenin korunması amacıyla mülkiyetten yoksun bırakma hâlinde kural olarak mülkün değerine karşılık gelen makul bir meblağın ödenmesi gerekir. Tazminat ödenmeksizin mülkiyete son verilmesi durumunda kamu yararı ile mülkiyet hakkı arasındaki adil denge bozulmuş olur.

iii. Tapu işlemleri kadastro tespiti işlemlerinden başlayarak birbirini takip eden işlemler olduğundan ve tapu kütüğünün oluşumu aşamasındaki kadastro işlemleri ile tapu işlemleri bir bütün oluşturduğundan bu kayıtlarda yapılan hatalardan 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1007. maddesine göre devletin sorumlu olduğunun kabulü gerekir.

iv. AİHM'in yerleşik içtihadına göre değeriyle orantılı bir meblağ ödenmeksizin mülke el konulması, genelde orantısız bir müdahale oluşturmaktadır. Bununla birlikte Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi her zaman bedelin tamamının tazmin edileceği yönünde bir teminat sağlamamaktadır. Kamu yararı bazı durumlarda el konulan taşınmazın rayiç bedelinden daha azının tazmin edilmesini gerektirebilir. Ayrıca yasal bir elkoymanın doğurduğu sonuçlar ile hukuk dışı yollarla mülkiyete son verilmesinin doğurduğu sonuçlar bir tutulamaz.

v. Başvurucunun 4/12/1986 tarihinde satın aldığı taşınmazların özel orman olması sebebiyle 13/7/1945 tarihinde yürürlüğe giren 4785 sayılı Kanun'un 1. maddesi gereğince devletleştirildiği açıktır. Taşınmazlar bu tarihten sonra yeniden kadastro işlemine tabi tutulmamış, taşınmazların tapu kaydı revizyon görmemiş,

dolayısıyla tapudaki kayıt kanuni düzenlemeyle geçerliliğini yitirmiştir. Hukuken geçersiz bir tapu kaydının tedavül etmesi ise hak kazandırmaz. Ancak tapu kaydı geçersiz bile olsa tapu siciline güvenerek işlem yapan başvurunun hak kaybına uğradığı anlaşılmıştır.

vi. Başvurucunun 4785 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla taşınmazların ilk maliki ya da malikin mirasçısı olmaması, tapu siciline güvenerek 1986 tarihinde taşınmazları satın alması nedeniyle bir meblağ ödenmeksizin mülkten mahrum kalmasının aşırı bir müdahale teşkil edeceği açıktır. Ancak AİHM içtihatları dikkate alındığında taşınmaz tapusunun sadece tedavül etmesi nedeniyle bir ihlal söz konusu olmaktadır. Dolayısıyla hukuki geçerliliğini yitiren tapu kaydını tedavül ettiren devletin başvurunun zararını hakkaniyete uygun olarak tazmin etmesi gerekir. Taşınmazın güncel değeri fahiştir. Ayrıca başvurunun 1986 tarihinde taşınmazlar için ödemiş olduğu bedelin enflasyon karşısındaki güncellenmiş değeri de cüzi kalmaktadır. Bu nedenle başvurunun tüm zararlarının karşılığı olarak hakkaniyete uygun olarak 175.000 TL tazminat ödenmesine karar verilmesi yerinde olacaktır.

D. İdari Yargı Süreci

18. Başvurucu, Tazminat Komisyonu kararına karşı Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesinde (Bölge İdare Mahkemesi) itiraz yoluna başvurmuştur. İtiraz dilekçesinde altı taşınmaz için hükmedilen 175.000 TL tazminatın yetersiz olduğunu ileri sürmüş; toplam 836.930 m² büyüklüğünde olan taşınmazların güncel metrekare birim fiyatının 59,96 TL, buna göre ödenmesi gereken tazminatın tutarının ise 50.182.322,80 TL olduğunu savunmuştur. Başvurucu, bilirkişi marifetiyle taşınmazların güncel bedelinin hesaplatılması gerektiğini belirtmiştir.

19. Bölge İdare Mahkemesi 4/10/2018 tarihinde itirazı reddetmiştir. Kararın gerekçesinde Tazminat Komisyonu kararı özetlendikten sonra takdir edilen tazminatın hakkaniyete uygun olduğu belirtilmiştir. Nihai karar 12/11/2018 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

20. Başvurucu 30/11/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Mevzuat Hükümleri

21. 4785 sayılı Kanun'un 1. maddesi şöyledir:

"Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte varolan gerçek veya tüzel özel kişilere, vakıflara ve köy, belediye, özel idare kamu tüzel kişiliklerine ilişkin bütün ormanlar bu kanun gereğince devletleştirilmiştir. Bu ormanlar hiç bir işlem ve bildirime lüzum olmaksızın Devlete geçer."

22. 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 1. maddesi şöyledir:

"Tabii olarak yetişen veya emekle yetiştirilen ağaç ve ağaççık toplulukları yerleriyle birlikte orman sayılır."

23. 6831 sayılı Kanun'un 2. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Bu yerler dışında orman sınırlarında hiçbir suretle daraltma yapılamaz."

24. 6831 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Ormanlar mülkiyet ve idare bakımından:

A) Devlet ormanları;

B) Hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ormanlar;

C) Hususi ormanlar;

...

olmak üzere ayrılır."

25. 6831 sayılı Kanun'un 50. ila 56. maddelerini kapsayan *"Dördüncü Fası"*ı *"Hususi Ormanlar"*ı düzenlemektedir.

26. 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi şöyledir:

"Tapu sicilinin tutulmasından doğan bütün zararlardan Devlet sorumludur.

Devlet, zararın doğmasında kusuru bulunan görevlilere rücu eder.

Devletin sorumluluğuna ilişkin davalar, tapu sicilinin bulunduğu yer mahkemesinde görülür."

27. 6384 sayılı Kanun'un 1. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Kanunun amacı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış bazı başvuruların tazminat ödenmek suretiyle çözümüne dair esas ve usullerin belirlenmesidir."

28. 6384 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokoller kapsamında korunan haklara ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yerleşik içtihatları doğrultusunda Ülkemiz aleyhine verilen ihlal kararlarının yoğunluğu dikkate alınmak suretiyle diğer ihlal alanları bakımından da Cumhurbaşkanı kararıyla bu Kanun hükümleri uygulanabilir."

29. 6384 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bu Kanun kapsamında yapılacak müracaatlar hakkında karar vermek üzere Bakanlığın merkez, bağlı ve ilgili kuruluşlarında çalışan hâkim ve savcılar arasından Adalet Bakanı tarafından atanacak dört kişi ile Maliye Bakanı tarafından Maliye Bakanlığı personeli arasından atanacak bir kişiden oluşan toplam beş kişilik bir Komisyon kurulur. Komisyon Başkanı bu üyeler arasından Adalet Bakanı tarafından seçilir."

30. 6384 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Başvuran, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Komisyona müracaat edebilir. Bu süre içinde müracaatta bulunmayanlar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin münhasıran iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması gerekçesine dayanan kabul edilemezlik kararının kendilerine tebliğinden itibaren bir ay içinde de Komisyona müracaat edebilirler."

2. Yargıtay İçtihadı

31. 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesiyle tapu sicilinin tutulmasından doğan bütün zararlardan devletin sorumlu olduğu, devletin zararın doğmasında kusuru bulunan görevlilere rücu edebileceği hüküm altına alınmıştır. Öncesinde Yargıtay, bu maddenin sadece tapu sicilinde yapılan hataları kapsadığı ancak tapu sicili oluşturulurken yani kadastro çalışmalarından kaynaklanan hataların bu madde kapsamında değerlendirilemeyeceği yönünde kararlar vermiştir. Bununla birlikte AİHM tarafından verilen çok sayıda ihlal kararından sonra Yargıtay, içtihat değişikliğine giderek kadastro sırasında yapılan hataların da 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi kapsamında devletin sorumluluğu altında olduğuna ve tazminat ödenmesi gerektiğine dair kararlar vermiştir.

B. Uluslararası Hukuk

32. Sözleşme'ye ek (1) No.lu Protokol'ün 1. maddesi şöyledir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir."

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez."

33. AİHM, mülkün gerçek değerine göre makul kabul edilebilecek bir miktarda tazminat ödemediği mülkiyetten yoksun bırakmanın Sözleşme'ye ek (1) No.lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamında aşırı bir yük oluşturduğunu ve hiç tazminat ödenmeden mahrum bırakmanın ancak istisnai durumlarda haklı bulunabileceğini belirtmektedir (*Nastou/Yunanistan* (No. 2), B. No: 16163/02, 15/7/2005, § 33; *Jahn ve diğerleri/Almanya* [BD], B. No: 46720/99, 72203/01, 72552/01, 30/6/2005, § 116).

34. *Turgut ve diğerleri/Türkiye* (B. No: 1411/03, 8/7/2008) kararına konu olayda, 1911 yılında tapuya tescil edilen taşınmazın tapu kaydında orman olması dolayısıyla özel mülkiyete konu olamayacağı gerekçesiyle yargı kararıyla iptal edilmiştir. AİHM, başvuru sahiplerinin miras bırakanın 1911 yılında bu taşınmazı edindiğine ve başvuru sahiplerinin tapu kayıtlarının Hazine yararına iptal edildiği tarihe kadar söz konusu taşınmazın iç hukuktaki tüm sonuçlarıyla birlikte meşru olduğuna işaret etmiştir. AİHM sonuç olarak tazminat ödenmeksizin tapu kaydının iptal edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlaline karar vermiştir (*Turgut ve diğerleri/Türkiye*, §§ 86-93). *Devecioğlu/Türkiye* (B. No: 17203/03, 13/11/2008) kararında da AİHM, tapu siciline güven ilkesi çerçevesinde satın alınan bir taşınmazın tapu kaydının tazminat ödenmeksizin iptal edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (*Devecioğlu/Türkiye*, §§ 31-41).

35. AİHM, adil dengenin sağlanıp sağlanmadığının ve malike aşırı külfet yüklenip yüklenmediğinin değerlendirilmesinde tazminat tutarının önemli bir unsur olduğunu vurgulamakta, taşınmazın gerçek değerinin karşılanmamasının kural olarak adil dengeyi bozacağını kabul etmektedir. AİHM'e göre tazminat miktarı kural olarak taşınmazın mülkiyetinin kaybedildiği tarihteki değerine göre hesaplanmalıdır. Başka türlü yaklaşımlar az veya çok keyfiliğe ve belirsizliğe neden olabilir (*Vistiņš ve Perepjolkins/Letonya* [BD], B. No: 71243/01, 25/10/2012, §§ 110, 111). Bununla birlikte AİHM (1) No.lu Protokol'ün her olayda tam tazminat ödenmesini garanti etmediğini, kamu menfaatinin meşru amaçlarının bazı hâllerde -büyük ekonomik reformlar gibi- taşınmazın gerçek bedelinin altında tazminatı müstahak kılabilceğini ifade etmektedir (*Vistiņš ve Perepjolkins/Letonya*, § 112).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

36. Anayasa Mahkemesinin 13/1/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

37. Başvurucu, devletin yirmi iki kez alınıp satılmasına müsaade ettiği ve satış işlemlerinden harç tahsil ettiği taşınmazları orman olduğu gerekçesiyle tazminatsız olarak elinden aldığını belirtmiştir. Başvurucu, Mudanya Kaymakamlığınca 2020 yılında gerçekleştirilen ihaleler sonucu yapılan satışlar dikkate alındığında Tazminat Komisyonunun takdir ettiği tazminatın çok cüzi kaldığını ifade etmiştir. Yaklaşık yirmi beş yıl süren uzun yargılamalar sonucu sadece 175.000 TL tazminatın takdir edilmesinin hakkaniyete uygun olmadığını vurgulamıştır. Başvurucu sonuç olarak mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

38. Bakanlık görüşünde, başvuru lehine 175.000 TL tazminata hükmedildiği gözetildiğinde öncelikle başvurunun mağdur statüsünün değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık ayrıca Tazminat Komisyonunun yorumunda bariz takdir hatası ve açık bir keyfilik bulunmadığını, bu nedenle başvurunun kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğunu ileri sürmüştür. Bakanlık son olarak Tazminat Komisyonunun takdir ettiği tazminat tutarının başvurunun mülkiyet hakkının korunması ile kamu yararı arasındaki adil dengeyi sağladığını savunmuştur.

39. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında hükmedilen tazminatın miktarı gözetildiğinde mağduriyetinin devam ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, bunun dışında genel olarak başvuru formundaki iddialarını tekrar etmiştir.

B. Değerlendirme

40. Anayasa'nın "*Mülkiyet hakkı*" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

41. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağılı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının yanında adil yargılanma hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında ileri sürdüğü tüm iddiaların mülkiyet hakkının usul güvenceleri kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

42. Bakanlık görüşünde, başvurunun mağdur statüsünün bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

43. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "*Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar*" kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir.

44. Buna göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için üç temel ön koşulun birlikte bulunması gerekmektedir. Bunlar, başvuruya konu edilen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmalden başvurunun *güncel bir hakkı* nedeniyle *kişisel olarak ve doğrudan* etkilenmesidir. Bu çerçevede ortaya çıkan sonuç nedeniyle başvurunun *mağdur* olduğunu ileri sürmesi gerekir (*Onur Doğanay*, B. No: 2013/1977, 9/1/2014, § 42).

45. Başvurucu lehine toplam 175.000 TL tazminata hükmedilmiş ise de başvuru, Tazminat Komisyonunun hesaplama yöntemi nedeniyle bu tutarın yetersiz olduğunu ileri sürmektedir. Başvurucu, tüm süreç boyunca Tazminat Komisyonunun hesaplama yönteminin taşınmazın gerçek bedelini karşılamaktan uzak olduğunu öne sürmüş ve taşınmazın rayiç bedeline ilişkin kimi verileri eklemiştir. Mevcut bireysel başvurudaki temel şikâyet Tazminat Komisyonunun hesaplama yöntemine yöneliktir. Tazminat Komisyonunun görüşüne göre devletin sorumluluğu taşınmazın tedavül bedelinin güncellenmiş hâlinin ödenmesinden ibaret iken başvuru ise devletin taşınmazların rayiç bedelini ödemesi gerektiğini ileri sürmektedir. Başvurucunun Tazminat Komisyonunun bu görüşünün Anayasa'nın 35. maddesiyle uyumlu olup olmadığının denetletirmesinde meşru bir menfaatinin bulunduğu açıktır. Dolayısıyla başvurunun mağdur statüsünün devam ettiğinin kabulü gerekir.

46. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Mülkün Varlığı

47. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle öncelikle başvurunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (*Cemile Ünlü*, B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; *İhsan Vurucuoğlu*, B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31). Somut

olayda başvurucunun Bursa ili Mudanya ilçesi Kumyaka köyü Kora mevkiinde kâin 6 adet tapulu taşınmazı 4/12/1986 tarihinde satın aldığı, dolayısıyla mülkün varlığı sabittir.

b. Müdahalenin Varlığı ve Türü

48. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkı kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma ve ondan tasarruf etme, onun ürünlerinden yararlanma olanağı verir (*Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32). Dolayısıyla malikin mülkünü kullanma, mülkün semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan*, B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53).

49. Anayasa'nın 35. maddesi ile mülkiyet hakkına temas eden diğer hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın mülkiyet hakkına müdahaleyle ilgili üç kural ihtiva ettiği görülmektedir. Buna göre Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğu belirtilmek suretiyle *mülkten barışçıl yararlanma hakkına* yer verilmiş; ikinci fıkrasında da mülkten barışçıl yararlanma hakkına müdahalenin çerçevesi belirlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında, genel olarak mülkiyet hakkının hangi koşullarda sınırlanabileceği belirlenerek aynı zamanda *mülkten yoksun bırakmanın* şartlarının genel çerçevesi de çizilmiştir. Maddenin son fıkrasında ise mülkiyet hakkının kullanımının toplum yararına aykırı olamayacağı kurala bağlanmak suretiyle *devletin mülkiyetin kullanımını kontrol etmesine ve düzenlemesine* imkân sağlanmıştır. Anayasa'nın diğer bazı maddelerinde de devlet tarafından mülkiyetin kontrolüne imkân tanıyan özel hükümlere yer verilmiştir. Ayrıca belirtmek gerekir ki mülkten yoksun bırakma ve mülkiyetin düzenlenmesi, mülkiyet hakkına müdahalenin özel biçimleridir (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan*, §§ 55-58).

50. Başvuru konusu taşınmazlar kadastro çalışmaları sonrasında devlet ormanı olarak sınırlandırılmış ve başvuru adına olan tapular iptal edilmiştir. Dolayısıyla başvurucunun mülkiyet hakkına müdahalede bulunulduğu kuşkusuzdur. Diğer taraftan tapuların iptal edilmiş olması karşısında müdahalenin mülkten yoksun bırakmaya ilişkin kural çerçevesinde incelenmesi uygun görülmüştür.

c. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

51. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

52. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabilceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözonünde bulundurulması gerekmektedir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan*, § 62).

i. Kanunilik

53. Mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerde ilk incelenmesi gereken ölçüt hukuka dayalı olma ölçütüdür. Bu ölçütün sağlanmadığı tespit edildiğinde diğer ölçütler bakımından inceleme yapılmaksızın mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır. Müdahalenin hukuka dayalı olması, iç hukukta müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirmektedir (*Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK]*, B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44).

54. Temel bir değer olarak çevrenin korunması ve herkesin çevreden eşit şekilde yararlanma hakkının bir uzantısı olarak Anayasa'nın 169. maddesinde, ormanların devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu belirtilerek bu alanlarda özel mülkiyet yasaklanmıştır. Bu nedenle belli bir sürenin geçmesiyle söz konusu alanlarda özel mülkiyet edinilmesi olanaklı değildir (AYM, E.2009/31, K.2011/77, 12/5/2011). Bu bağlamda 6831 sayılı Kanun'un 1. maddesinde de tabii olarak yetişen veya emekle yetiştirilen ağaç ve ağaççık topluluklarının yerleriyle birlikte orman sayılacağı hüküm altına alınmış, aynı Kanun'un 2. maddesinin üçüncü fıkrasında bu yerler dışında orman sınırlarında hiçbir suretle daraltma yapılamayacağı düzenlenmiştir (bkz. §§ 22, 23). Anılan kanun hükümlerinin ulaşılabilir, öngörülebilir ve belirli olduğunda kuşku bulunmadığından başvuruya konu müdahalenin kanuna dayalı olduğu sonucuna varılmıştır (*Cemile Gökhan ve diğerleri*, B. No: 2015/1203, 23/5/2018, § 70).

ii. Meşru Amaç

55. Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilir. Kamu yararı kavramı, mülkiyet hakkının kamu yararının gerektirdiği durumlarda sınırlandırılması imkânı vermekle, bir sınırlandırma amacı olmasının yanı sıra mülkiyet hakkının kamu yararı amacı dışında sınırlandırılmayacağını öngörerek ve bu anlamda bir sınırlama sınırı oluşturarak mülkiyet hakkını etkin bir şekilde korumaktadır (*Nusrat Külâh*, B. No: 2013/6151, 21/4/2016, § 53).

56. Anayasa'nın 169. maddesinde, ormanların ülke yönünden taşıdığı büyük önem gözetilerek korunması ve geliştirilmesi konusunda ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. Bu özel ve ayrıntılı düzenlemenin ülkemizde orman örtüsünün sürekli yok edilmesi gerçeğinden kaynaklandığı kuşkusuzdur. Anayasa'nın 169. maddesinin birinci fıkrası gereğince devlet, doğal kaynaklarımızın en önemlilerinden birisi olan ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gereken tedbirleri alıp kanun koymak ve bütün ormanların gözetimi ödevini yerine getirmek durumundadır (AYM, E.2013/96, K.2014/118, 3/7/2014). Dolayısıyla ormanların korunması amacıyla mülkiyet hakkına müdahale edilmesinde kamu yararına dayalı meşru bir amacın bulunduğu tartışmasızdır (AYM, E.2009/31, K.2011/77, 12/5/2011).

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

57. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını,

orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, § 38).

58. Ölçülülük ilkesi gereği kişilerin mülkiyet hakkının sınırlandırılması hâlinde elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hakları arasında adil bir dengenin kurulması gerekmektedir. Bu adil denge, başvurunun şahsi olarak aşırı bir yüke katlandığının tespit edilmesi durumunda bozulmuş olacaktır. Müdahalenin ölçülülüğünü değerlendirirken Anayasa Mahkemesi bir taraftan ulaşılmak istenen meşru amacın önemini ve diğer taraftan müdahalenin niteliğini, başvurunun ve kamu otoritelerinin davranışlarını da gözönünde tutarak başvurucuya yüklenen külfeti dikkate alacaktır (*Arif Güven*, B. No: 2014/13966, 15/2/2017, §§ 58, 60).

59. Devletin hüküm ve tasarrufu altında olan malların korunması amacıyla mülkiyet hakkına müdahale edilmesi meşru olmakla birlikte bu kamusal külfetin tamamının mülk sahiplerine yüklenemeyeceği ve kanun koyucunun buna uygun çözüm yolları bulması gerekeceği açıktır (AYM, E.2009/31, K.2011/77, 12/5/2011). Kamuya ait orman ve diğer malların korunmasındaki kamu yararı amacı ile başvurunun mülkiyet hakkı arasında makul denge, başvurucuya tazminat ödenmesi veya başvurunun zararının başka yollarla telafi edilmesi şartıyla sağlanabilir (*Hüseyin Akbulut ve Yusuf Akbulut*, B. No: 2014/7643, 6/4/2017, § 32).

60. Mülkiyet hakkından yoksun bırakılma biçimindeki müdahalelerde adil dengenin sağlanması için hükmedilmesi gereken tazminatın miktarı kural olarak taşınmazın müdahale anındaki gerçek (tam) değeridir. Taşınmazın müdahale anındaki değerinin hesaplanması dışındaki seçenekler taşınmazın değerinde sonradan meydana gelen artış veya azalmalar nedeniyle malikin haksız kazanç elde etmesine veya haksız yere zarara uğramasına yol açabilir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014). Öte yandan kamu yararının zorunlu kıldığı çok istisnai hâllerde taşınmazın gerçek değerinin altında tazminat ödenebilir.

61. Diğer taraftan 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi tapu sicilinin tutulmasından doğan bütün zararlardan devletin sorumlu olduğunu, zararın doğmasında kusuru bulunan görevlilere devletin rücu edebileceğini hüküm altına almıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında Yargıtay içtihadına dayanarak 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesinde öngörülen tazminat yolunun kadastro tespiti aşamalarındaki işlemlerden doğan zararların telafisi yönünden de etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır (*Nazmiye Akman*, B. No: 2013/1012, 16/4/2013, § 25; *Ahmet Hilmi Serter*, B. No: 2014/10954, 17/11/2016, §§ 41, 42; *Hatice Avcı ve diğerleri*, B. No: 2014/9788, 22/9/2016, §§ 74-76).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

62. Somut olayda tapuya kayıtlı olan altı taşınmaz başvuru tarafından 4/12/1986 tarihinde satın alınmıştır. Orman Kadastro Komisyonunca 16/3/1993 tarihinde ilan edilen orman kadastro sonucunda taşınmazların Mavromat Tepe I Devlet Ormanı sınırları içinde kaldığı tespit edilmiştir. Başvurucunun kadastro tespitine yaptığı itiraz 22/12/2005 tarihinde kesinleşen kararla reddedilmiştir. Dolayısıyla başvuru 22/12/2005 tarihinde taşınmazların mülkiyetini kaybetmiştir.

63. Başvurucunun taşınmazların orman olarak tespit edilmesine yönelik bir şikâyeti bulunmamaktadır. Başvurucu Tazminat Komisyonunun takdir ettiği tazminatın yetersiz olmasından yakınmaktadır. Bu durumda müdahalenin başvurucuya aşırı ve orantısız bir yük yükleyip yüklenmediği değerlendirilmelidir.

64. Anayasa'nın ormanların korunması ve geliştirilmesine ilişkin 169. maddesi uyarınca ormanların özel mülkiyete konu edilmesi mümkün değildir. Bununla birlikte söz konusu taşınmazların kamu makamları tarafından oluşturulan tapu kayıtlarına göre özel mülke konu edildiği ortadadır. Başvurucu tarafından söz konusu taşınmazların satın alındığı tarihte tapu kayıtlarında herhangi bir şerhin veya belirtmenin bulunduğu kamu makamlarınca gösterilemediği gibi dosya kapsamından başvurucunun taşınmazların devlet ormanı olduğunu bilebilecek durumda olduğunu gösterir başkaca herhangi bir olgunun da mevcut olmadığı anlaşılmıştır. Taşınmazların özel orman vasfında olması ileri bir dönemde devlet ormanı olarak sınırlandırılabileceğini öngörülebilir hâle getirmemektedir. Zira Türk hukuk sisteminde özel orman tamamen yasaklanmış bir müessese değildir. Günümüzde bile çok sayıda özel orman vasfında taşınmaz bulunmaktadır. Nitekim 6831 sayılı Kanun'da özel ormanlara ilişkin hükümlere yer verilmiştir (bkz. §§ 24, 25).

65. Tapu kayıtlarının oluşturulması ve tutulması kamu makamlarının gözetiminde olduğuna göre orman olmasına rağmen hatalı olarak bu kayıtların oluşturulması hâlinde de yine devletin sorumlu olması tabiidir. Orman olan taşınmazların korunması bağlamında müdahalenin kamu yararına dayalı meşru bir amacı bulunmakta ise de devletin verdiği tapuya dayanarak mülkiyet hakkı sahibi olan başvurucunun da menfaatlerinin gözetilmesi ve bu çerçevede idarenin hatalı işleminin bütün sonuçlarının başvurucuya yüklenmemesi gerekmektedir. Bu bağlamda tapunun iptal edilmesi karşılığında tazminat ödenmesinin başvurucuya yüklenen külfeti hafifletecek ve kamu yararı ile bireysel menfaatlerin dengelenmesini sağlayacak önemli bir araç olduğu söylenebilir.

66. Nitekim Türk hukukunda tapu sicilinin hatalı tutulmasından kaynaklanan zararların devlet tarafından tazmin edilmesini öngören düzenleme, 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesinde yer almıştır. Anılan maddede; tapu sicilinin tutulmasından doğan bütün zararlardan devletin sorumlu olduğu, zararın doğmasında kusuru bulunan görevlilere devletin rücu edebileceği hüküm altına alınmıştır (*Nazmiye Akman*, § 22; *Ahmet Hilmi Serter*, § 39; *Hatice Avcı ve diğerleri*, § 72).

67. Tazminat Komisyonu da tapu kaydının hatalı olarak oluşturulmasından devletin 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi çerçevesinde sorumluluğunun bulunduğunu kabul etmiştir. Ancak Tazminat Komisyonu devletin sorumluluğunu hukuki geçerliliğini yitiren tapunun iptal edilmeyerek tedavül etmesine müsaade edilmesine münhasır kılmıştır. Tazminat Komisyonuna göre ihtilaf konusu taşınmazların özel orman niteliği 4785 sayılı Kanun'un 13/7/1945 tarihinde yürürlüğe girmesiyle sona ermiştir. Ancak devlet tapuları iptal etmeyerek tedavül görmesine sebebiyet vermiştir. AİHM içtihatlarına vurgu yapan Tazminat Komisyonu, taşınmaz tapusunun sadece tedavül etmesi nedeniyle bir ihlalin söz konusu olduğunu belirtmiştir. Tazminat Komisyonu, buna bağlı olarak başvurucunun zararını taşınmazları satın alırken ödediği bedel olarak tanımlamış, bu bedelin karar tarihi itibarıyla güncellenmiş hâlinin başvurucuya ödenmesi gerektiğini ifade etmiş, bununla birlikte bu şekilde hesaplanan tutarın enflasyon karşısında cüzi kalması sebebiyle hakkaniyet ilkelerini gözeterek başvurucuya 175.000 TL tazminat ödenmesini takdir etmiştir.

68. Belirtilmelidir ki başvurucuya ödenmesi gereken tazminatın hesaplanmasında taşınmazların rayiç bedelinin dikkate alınmamış olması Anayasa'nın 35. maddesini ihlal

etmemektedir. Anayasa Mahkemesinin 13/11/2014 tarihli ve E.2013/95, K.2014/176 sayılı kararında da kabul edildiği üzere taşınmazın müdahale anındaki değerinin hesaplanması dışındaki seçenekler taşınmaz değerinde sonradan meydana gelen artış veya azalmalar nedeniyle malikin haksız kazanç elde etmesine veya haksız yere zarara uğramasına yol açabilir. Dolayısıyla malikin mülkiyet hakkıyla ormanların korunması amacı arasındaki adil dengenin sağlanmasında taşınmazın güncel değerinin (Tazminat Komisyonuna başvuru tarihindeki) verilmesi gerektiği söylenemeyecektir. Nitekim AİHM'in yaklaşımı da taşınmazın mülkiyetinin yitirildiği tarihteki değerinin verilmesi yönündedir (bkz. § 35). Kuşkusuz tazminat miktarının hesaplanmasında taşınmazın mülkiyetinin yitirildiği tarihteki niteliği de gözönünde bulundurulacaktır. Ne var ki malike ödenecek tazminatın hesaplanmasında taşınmazın mülkiyetinin yitirildiği tarihteki niteliğinin ve değerinin esas alınması gerekmekte ise de bunun enflasyon karşısında yitirilen kısmının da karşılanması gerekir. Aksi takdirde yıllarca taşınmazını kullanamayan ve taşınmazın bedelinden yararlanamayan malik, elde ettiği yarara karşılık orantısız bir külfete katlanmış olacaktır.

69. Bu çerçevede Tazminat Komisyonunun devletin sorumluluğunu taşınmazın tapusunun tedavül görmesine sebebiyet vermesine indirgemesi mülkiyet hakkının anayasal güvencelerinin gözardı edilmesine neden olmaktadır. Somut olayda başvurusunun tapu siciline güven ilkesinden yararlanan üçüncü bir kişiye ödediği bedeli talep etmesi gibi bir durumun bulunmadığı hatırlanmalıdır. Olayda başvurusunun taşınmazlarının tapusu devlet tarafından orman olduğu gerekçesiyle iptal edilmiştir. Tapunun ormanların korunması amacıyla iptal edilmesi mülkten yoksun bırakma mahiyetinde olup devletin sorumluluğu taşınmazın mülkiyetin kaybedildiği tarihteki bedelinin ödenmesini kapsamaktadır. Başvurusunun 1986 tarihinde ödediği bedelin güncellenerek ödenmesi biçimindeki bir yöntemin taşınmazların gerçek bedeline karşılık geldiğinin kabulü mümkün değildir.

70. Kuşkusuz üstün kamu yararının gerekli kıldığı bazı istisnai durumlarda taşınmazın tam bedelinin ödenmemesi müstahak görülebilir. Gelgelelim somut olayda başvuruca taşınmazın gerçek bedelinin aşağısında tazminat ödenmesini haklılaştıran bir durumun varlığı gösterilememiştir. İdarenin hatasını düzeltmek amacıyla tapuyu iptal etmesi hiçbir şekilde daha az tazminat ödenmesini müstahak kılan bir durum olarak kabul edilemez. Tapunun iptal edilmesinde başvurusunun hiçbir kusurunun da bulunmadığı gözetildiğinde taşınmazın mülkiyetinin yitirildiği tarihteki değerinin enflasyon karşısında yitirilen kısmının da karşılanmış hâlinin başvurucaya ödenmesi ormanların korunmasındaki kamusal yarar ile başvurusunun mülkiyet hakkından yararlanmasındaki bireysel yarar arasında adil bir denge kurulmasını temin edecektir.

71. Eldeki olayda Tazminat Komisyonunun taşınmazların mülkiyetinin kaybedildiği 22/12/2005 tarihindeki değerini hesaplamadığı açıktır. Öte yandan Tazminat Komisyonunun hesapladığı tazminat miktarının başvurusunun taşınmazları satın alırken ödediği bedelin güncellenmesinden de ibaret olmadığı anlaşılmaktadır. Tazminat Komisyonu başvurusunun ödediği bedelin güncellenmesi suretiyle hesapladığı tutarın enflasyon karşısında cüzi kalacağını belirterek takdiren 175.000 TL tazminata hükmetmiştir.

72. Taşınmazların mülkiyetinin kaybedildiği 22/12/2005 tarihindeki değerlerinin ne kadar olduğuyla ilgili olarak herhangi bir bilgi bireysel başvuru dosyasında bulunmadığından Tazminat Komisyonunun takdir ettiği tutarın adil dengeyi sağlayıp sağlamadığı değerlendirilememektedir. Bu durumda mevcut koşullarda başvuru lehine hükmedilen tazminatın başvurusunun mülkiyet hakkının korunmasındaki bireysel yarar ile ormanların muhafazasındaki kamusal yarar arasındaki adil dengeyi temin ettiği kamu makamlarınca

gösterilememiştir. Dolayısıyla başvuruçunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu kanaatine varılmıştır.

73. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

74. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvuruçunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuruçuyu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

75. Başvuruçuyu, ihlalin tespit edilmesini ve 96.246.950 TL tazminat ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

76. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

77. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

78. İncelenen başvuruda, başvuruçuya ödenmesi gereken tazminat miktarı hesaplanırken taşınmazların mülkiyetinin kaybedildiği tarihteki değerinin dikkate alınmamış olması sebebiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin Tazminat Komisyonu kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

79. Bu durumda mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden değerlendirme yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda Tazminat Komisyonunca yapılması gereken iş, Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden değerlendirme yapılmak üzere Tazminat Komisyonuna gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

80. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden değerlendirme yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

81. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 294,70 TL harç ve 4.500 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 4.794,70 TL yargılama giderinin başvurularda müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden değerlendirme yapılmak üzere İnsan Hakları Tazminat Komisyonuna (K.2018/33M) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuların tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 294,70 TL harç ve 4.500 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 4.794,70 TL yargılama giderinin başvurularda MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurulardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 13/1/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.